

Nagrody PTPN za najlepszą publikację o Wielkopolsce

W Sali Posiedzeń PTPN w poniedziałek 22 czerwca 2020 r. odbyło się uroczyste wręczenie nagród PTPN za najlepszą publikację o Wielkopolsce w 2019 roku. Celem konkursu – zorganizowanego we współpracy z Samorządem Województwa Wielkopolskiego i przy osobistym zaangażowaniu Marszałka Województwa Wielkopolskiego Marka Woźniaka – jest wyróżnienie i promocja najważniejszych publikacji, które podejmują tematy związane z Wielkopolską, oraz propagowanie czytelnictwa i popularyzacja wiedzy o regionie. Nadsyłanie zgłoszeń trwało do 17 kwietnia, następnie pracę rozpoczęła kapituła konkursu w składzie: prezes PTPN prof. UAM dr hab. Andrzej Gulczyński (przewodniczący kapituły), prof. dr hab. Hanna Kóčka-Krenz, prof. UAM dr hab. Danuta Konieczka-Śliwińska, prof. UAM dr hab. Piotr Korduba, prof. dr hab. Janusz Karwat, prof. dr hab. Tomasz Mizerkiewicz oraz dr Norbert Delestowicz (dyrektor Biblioteki PTPN). Kapituła odbyła dwa posiedzenia, podczas pierwszego wyłoniła dziesięć nominacji do

nagrody (21 maja), na drugim zaś wybrała dwóch laureatów nagród (4 czerwca). Wyróżnione publikacje cechują się sporym zróżnicowaniem, obejmując pozycje naukowe, popularyzatorskie, regionalistyczne oraz powieści. Opowiadają nie tylko o Poznaniu, lecz również o Ostrowie Wielkopolskim, Szamotułach, Kórniku i innych.

W kategorii literatura naukowa nagrodę otrzymał Artur Jazdon za publikację *Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu 1919-2018. Zasoby. Działania. Ludzie* wydaną przez Bibliotekę Uniwersytecką w Poznaniu. Natomiast w kategorii literatury popularnonaukowej i beletrystycznej nagroda została przyznana Wojciechowi Musiałowi, Monice Romanowskiej-Pietrzak, Mariuszowi Sołtysiakowi za pracę *Granatowy porządek. Policja Państwowa w powiecie szamotulskim 1919-1939* wydaną przez Muzeum – Zamek Górków w Szamotułach. Wręczenia nagród dokonali Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak oraz Prezes PTPN prof. Andrzej Gulczyński.

Wręczenie Nagrody PTPN za najlepszą publikację o Wielkopolsce w roku 2019 w kategorii literatura naukowa dr. hab. Arturowi Jazdonowi przez Marszałka Marka Woźniaka i Prezesa PTPN Andrzeja Gulczyńskiego. Fot. A. Kucharska

Wręczenie Nagrody PTPN za najlepszą publikację o Wielkopolsce w roku 2019 w kategorii literatura popularnonaukowa i beletrystyka Monice Romanowskiej-Pietrzak, Mariuszowi Sołtysiakowi i Wojciechowi Musiałowi przez Marszałka Marka Woźniaka i Prezesa PTPN Andrzeja Gulczyńskiego. Fot. A. Kucharska

Podczas uroczystości Marszałek M. Woźniak wręczył prof. A. Gulczyńskiemu Odznakę Honorową „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego”. Odznaczenie zostało przyznane za podejmowanie działań na rzecz integracji wielkopolskiego środowiska naukowców i regionalistów oraz wybitny wkład w budowanie tożsamości regionalnej mieszkańców Wielkopolski.

Na zdjęciu obok wręczenie Odznaki Honorowej „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego” prof. UAM dr hab. Andrzejowi Gulczyńskiemu przez Marszałka Województwa Wielkopolskiego Marka Woźniaka. Fot. A. Kucharska

Prezes PTPN prof. UAM dr hab. Andrzej Gulczyński. Fot. A. Kucharska

Odznaka Honorowa „Za zasługi dla województwa wielkopolskiego”. Fot. A. Kucharska

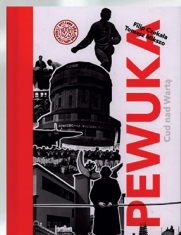

Marszałek Województwa Wielkopolskiego Marek Woźniak. Fot. A. Kucharska

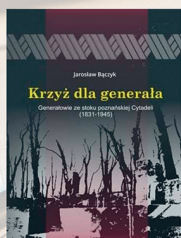

Zebranie kapituły konkursu na najlepszą publikację o Wielkopolsce. Fot. P. Krawczyk

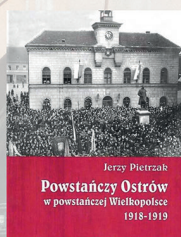
Nominowani w konkursie o Nagrodę Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk za najlepszą publikację o Wielkopolsce w roku 2019

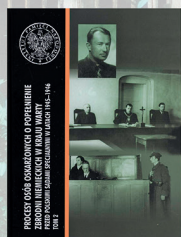
Filip Czeakała, Tomasz Mikszo
Pewuka. Cud nad Wartą
Wydawnictwo Poznańskie

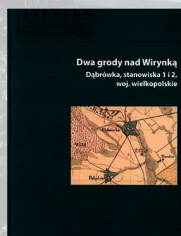
Jarosław Bączyk
*Krzyż dla generała. Generałowie ze stoku
poznańskiej Cytadeli (1831 – 1945)*
Wielkopolskie Muzeum Niepodległości

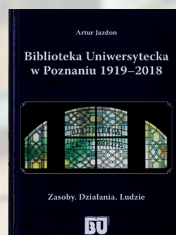
Jerzy Pietrzak
*Powstańcy Ostrów w powstaniej
Wielkopolsce 1918 – 1919*
Biblioteka Publiczna im. Stefana
Rowińskiego w Ostrowie Wielkopolskim

Artur Pawlicki
*Procesy osób oskarżonych o popełnienie
zbrodni niemieckich w Kraju Warty przed
polskimi sądami specjalnymi w latach 1945
– 1946, t. 1 – 2,*
Instytut Pamięci Narodowej

Marzena Szmyt, Paweł Pawlak [red.]
*Dwa grody nad Wirynką. Dąbrówka,
stanowisko 1 i 2, woj. wielkopolskie*
Muzeum Archeologiczne w Poznaniu

Artur Jazdon
*Biblioteka Uniwersytecka w Poznaniu 1919 – 2018.
Zasoby. Działania. Ludzie*
Biblioteka Uniwersytecka

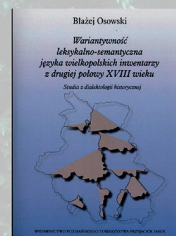
Maja Rausch
Przez zmierzchy i świty. Saga bamberska
Wydawnictwo Miejskie Poznań

Wojciech Musiał, Monika Romanowska-Pietrzak,
Mariusz Sołtysiak
*Granatowy porządek. Policja Państwowa w
Powiecie Szamotulskim 1919-1939*
Muzeum Zamek Górków w Szamotułach

Róża Kąsinowska
Zamek w Kórniku
Biblioteka Kórnicka PAN

Błażej Osowski
*Wariantywność leksykalno-semantyczna języka
wielkopolskich inwentarzy z drugiej połowy XVIII
wiek. Studia z dialektologii historycznej*
Wydawnictwo PTPN

SAMORZĄD WOJEWÓDZTWA
WIELKOPOLSKIEGO

wielkopolska.
kultura u podstaw

Zarząd PTPN po ostatnim posiedzeniu mijającej kadencji w dniu 17 czerwca. Od lewej: prof. Jacek Mizerka, prof. Filip Kaczmarek, prof. Tomasz Jurek, prof. Przemysław Matusik, dr Jakub Kępiński, prof. Justyna Wiland-Szymańska, prof. Bogdan Miśkowiak, prof. Andrzej Gulczyński, prof. Damian Szymczak, dr Ligia Henczel, prof. Maciej Kupczyk, prof. Jacek Kowalski, prof. Waldemar Ratajczak, dr Karol Siemaszko

Poznański sposób na niepodległość: II Rzeczpospolita

Z powodu wybuchu pandemii koronawirusa tradycyjny sposób odbywania się naszych wykładów otwartych, w ramach projektu *Poznański sposób na niepodległość: II Rzeczpospolita*, musiał zostać zawieszony.

Jednak to nie powstrzymało nas od dalszej aktywności. Wykłady zostały przeniesione do Internetu i są publikowane na naszym kanale w serwisie YouTube. Dotychczas odbyło się pięć prelekcji:

Wykład online dr. Szymona Piotra Kubiaka pt. *Pociąg na Pewukę. Architektura na Zachodnich Kresach II Rzeczpospolitej*

Zapraszamy na wykład online w ramach projektu: *Poznański sposób na niepodległość: II Rzeczpospolita*

Czwartek, 14 maja, godz. 18:00

Wykład pt. *Między młotem a kowadłem, czyli o wielkopolskiej sanacji* wygłosi
prof. UAM dr hab. Piotr Okulewicz
 (Wydział Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu)

- 2 kwietnia wykład pt. *Pociąg na Pewukę. Architektura na Zachodnich Kresach II Rzeczpospolitej*, który wygłosił dr Szymon Piotr Kubiak (Akademia Sztuki w Szczecinie, Muzeum Narodowe w Szczecinie): <https://youtu.be/lHKHzNtVjuY>

Remont czytelnicy

Postanowiliśmy wykorzystać okres pandemii i zamknięcia Biblioteki PTPN dla czytelników na przeprowadzenie remontu i reorganizacji czytelnicy.

W dniach 12-20 maja w czytelnicy Biblioteki PTPN odmalowano ściany na biały kolor, co dało efekt odświeżenia pomieszczenia, a wszystko po to, aby czytelnicy mogli pracować w bardziej komfortowych warunkach.

Jednocześnie prowadzone są intensywne działania, aby czytelnicy ogólną przekształcić w regionalną. Z półek znikną ogólne pozycje dotyczące historii Polski i świata oraz pokrewnych dziedzin, a w ich miejsce zostaną wyeksponowane książki i czasopiśma poświęcone Wielkopolsce. Mamy nadzieję, że tak przygotowana czytelnicy będzie służyła wszystkim zainteresowanym naszym regionem.

Przygotowania do remontu. Fot. A. Kucharska

- 16 kwietnia wykład pt. *Przybysze z Galicji. Czy faktycznie potrzebna była pomoc?*, który wygłosił prof. UAM dr hab. Damian Szymczak (Wydział Historii UAM): <https://youtu.be/lHKHzNtVjuY>
- 14 maja wykład pt. *Miedzy młotem a kowadłem, czyli o wielkopolskiej sanacji*, który wygłosił prof. UAM dr hab. Piotr Okulewicz (Wydział Historii UAM): https://youtu.be/A0fHbjQ08_4
- 4 czerwca wykład pt. *Zygmunt Zaleski i fenomen „Kroniki miasta Poznania”*, który wygłosił prof. UAM dr hab. Przemysław Matusik (Wydział Historii UAM): <https://youtu.be/mLIHHz6tHyU>
- 18 czerwca wykład pt. *W bankowym kantorze. O tradycji i życiu finansjery* wygłoszony przez prof. dr. hab. Wojciecha Morawskiego (Kolegium Ekonomiczno-Społeczne Szkoły Głównej Handlowej w Warszawie): https://youtu.be/HR6-RM_fY7gA

Przyznane granty!

Niezmiernie miło jest nam poinformować, że projekty złożone przez Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk zyskały dofinansowanie w dwóch programach Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego.

W ramach programu „Społeczna odpowiedzialność nauki” w module „Wsparcie dla bibliotek naukowych” finansowanie uzyskał projekt **Digitalizacja kolekcji inkunabułów Biblioteki PTPN oraz ich elektroniczne opracowanie** (nr SONB/SP/464081/2020, realizacja w latach 2020-2021, dofinansowanie: 205 320 zł), natomiast w ramach programu „Doskonała nauka” w module „Wsparcie konferencji naukowych” dofinansowano dwa projekty: **Gwary dziś** (nr DNK/SN/469109/2020, realizacja w latach 2020-2021, dofinansowanie: 54 400 zł) oraz **XLI i XLII Seminarium Mediewistyczne im. Alicji Karłowskiej-Kamzowej** (nr DNK/SN/469736/2020, realizacja w latach 2020-2021, dofinansowanie: 61 120 zł).

Konferencje i wykłady otwarte

W dniu 23 stycznia 2020 r. odbył się wykład dotyczący historii i działalności Towarzystwa, który dla słuchaczy Uniwersytetu Trzeciego Wieku wygłosiła mgr Bogumiła Szopa-Strzelczyk. Wykładowi towarzyszyła wystawa eksponatów ze zbiorów Biblioteki PTPN.

Uniwersytet Trzeciego Wieku. Fot. A. Kucharska

Komisja biologiczna PTPN zorganizowała w Sali Posiedzeń PTPN dwa otwarte spotkania z wykładami prof. UAM dr. hab. Rafała Bernarda pt. *Życie oczami wałek* (28 stycznia) oraz prof. dr. hab. Grzegorza Jackowskiego pt. *Antocyjany i ich funkcje fizjologiczne* (26 lutego).

W dniach 6-7 marca w siedzibie PTPN odbyła się konferencja pt. **Kluczowe pojęcia myślenia historycznego: praktyczne wyzwania i teoretyczne innowacje współczesnej wiedzy o przeszłości** zorganizowana przez Hayden White Research Center for Narrative Modes i Wydział Historii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, przy współudziale PTPN. Opiekę naukową sprawowała prof. dr hab. Ewa Domańska. W obradach wzięło udział 17 prelegentów, odbyły się również dwa wykłady plenarne: prof. Marka Tamma (School of Humanities, Tallin University) pt. *For a New Notion of History, or What Kind of Past Do We Need at the Time of the Anthropocene* oraz prof. Marii Poprzęckiej (Wydział „Artes Liberales” Uniwersytetu Warszawskiego) pt. *Historia sztuki i historia w sztuce*. Głównym celem konferencji była dyskusja na temat dzisiejszej kondycji szeroko rozumianej wiedzy o przeszłości w kontekście praktycznych wyzwań – nowych zjawisk obserwowanych w dynamicznie zmieniającym się świecie i warunkach współczesnego życia oraz często inspirowanych nimi teoretycznych innowacji przynoszonych przez zwroty poznawcze i zmiany paradygmatów. Ważnym aspektem było również skonsolidowanie środowiska badaczy zajmujących się teorią wiedzy o przeszłości, reprezentujących różne dyscypliny, ośrodki i podejścia badawcze.

Prezes PTPN Andrzej Gulczyński podczas otwarcia konferencji. Fot. A. Kucharska

Ogólnopolska, interdyscyplinarna konferencja naukowa dla doktorantów i młodych naukowców

KLUCZOWE POJĘCIA MYŚLENIA HISTORYCZNEGO: PRAKTYCZNE WYZWANIA I TEORETYCZNE INNOWACJE WSPÓŁCZESNEJ WIEDZY O PRZESZŁOŚCI

POZNAŃ
6-7 marca 2020 roku
Sala Posiedzeń PTPN
ul. Mielżyńskiego 27/29

PIĄTEK, 6 MARCA

- 10:00-10:30 wprowadzenie
- 10:30-11:30 sesja I
Współczesne problemy myślenia historycznego (moderator: Tomasz Wiśniewski)
- Alicja Bielecka, Instytut Literaturoznawstwa UW
- Struktura myślenia historycznego a jego użyteczność społeczna
- Janusz Machowski, Instytut Historii UJ
- Antoniemi – estetyka pisarstwa historycznego
- 11:30-11:45 kawa
- 11:45-12:15 sesja II
Dziś i wtedy (moderator: Piotr Kowalewski)
- Monika Stobek, Wydział „Artes Liberales” UW
- Historia czyż kiedyś wchodziła się do domu?
- Karolina Włodarczyk, Instytut Kultury Polskiej UW
- Srodowisko przyrodnicze jako polepisz współczesnej wiedzy o przeszłości
- Maciej Talar, Wydział „Artes Liberales” UW
- Czy porusza historia? Ruch jako medium poznania przeszłości
- 12:15-12:45 lunch
- 14:15-14:45 sesja III
Pamięć i tożsamość (moderator: Tomasz Wiśniewski)
- Ada Arent, Instytut Kultury Polskiej UW
- Architektura człowieka. Człowiek i Schumann 1827-1856
- Marta Kozłowska, Wydział Historii UAM
- Pamięć i tożsamość – przypadek badań nad pamięcią i tożsamością
- Artur Kula, Instytut Badań Literackich PAN
- Współczesne problemy myślenia historycznego
- 14:45-16:00 kawa
- 16:00-17:00 sesja IV
Historia i tożsamość społeczna (moderator: Anna Brzozowska)
- Maria Wilińska, Centrum Kompetencji Cyfrowych UW
- Sztuka i tożsamość – problemy krytyki sztuki
- Adrian Szep, David G. White, Wydział Historii UAM
- Kultury i tożsamości historycznej w mediach społecznościowych
- 17:30-19:00 wykład plenarny I (wprowadzenie: Ulrich Timme Kragh i Ewa Domańska)
- Mark Tamm, School of Humanities, Tallin University
- For a New Notion of History, or What Kind of Past Do We Need at the Time of the Anthropocene
- 19:30 kolacja

SOBOTA, 7 MARCA

- 9:00-10:30 sesja V
Historia i tożsamość społeczna (moderator: Anna Brzozowska)
- Katarzyna Gryboska, Wydział Polonistyczny UJ
- Nie ma pamiątki jako kategoria myślenia historycznego. Przykład miejsc walk i imię historycznej wojny pod koniec II RP 1945 roku
- Paweł Michalski, Wydział Polonistyczny UJ
- Problemy i wyzwania pamięci i jej przetrwania w przeszłości. Badacz wobec: wieloletniej przeszłości z Zagłębia
- Maciej Sowiński, Wydział Historii UAM
- Apokaliptyczny koniec przeszłości. Przykład myślenia historycznego Sula Friedländera
- 10:30-10:45 kawa
- 10:45-12:15 sesja VI
Pamięć i tożsamość społeczna (moderator: Piotr Kowalewski)
- Karolina Włodarczyk, Instytut Kultury Polskiej UW
- Karolina Włodarczyk, Instytut Kultury Polskiej UW
- Współczesne problemy myślenia historycznego w XIX wieku. Przypadek: Bractwo Zielonych
- Karolina Włodarczyk, Instytut Kultury Polskiej UW
- Współczesne problemy myślenia historycznego w XIX wieku. Przypadek: Bractwo Zielonych
- David Rappaport, Wydział „Artes Liberales” UW
- Historia i tożsamość społeczna
- 12:15-12:30 posiedzenie konferencyjne
- 12:30-13:30 lunch
- 13:30-15:00 wykład plenarny II (wprowadzenie: Monika Stobek)
- Maria Poprzęcka, Wydział „Artes Liberales” UW
- Historia sztuki i historia w sztuce
- 15:00-16:00 kawa
- 16:00-17:00 sesja VII
Historia i tożsamość społeczna (moderator: Anna Brzozowska)
- Monika Wilińska, Centrum Kompetencji Cyfrowych UW
- Sztuka i tożsamość – problemy krytyki sztuki
- Adrian Szep, David G. White, Wydział Historii UAM
- Kultury i tożsamości historycznej w mediach społecznościowych
- 17:30-19:00 wykład plenarny III (wprowadzenie: Ulrich Timme Kragh i Ewa Domańska)
- Mark Tamm, School of Humanities, Tallin University
- For a New Notion of History, or What Kind of Past Do We Need at the Time of the Anthropocene
- 19:30 kolacja

W dniach 27-28 lutego 2020 r. w Sali Posiedzeń PTPN odbyła się konferencja naukowa pt. **Żydz w Wielkopolsce w XX wieku. Historia i pamięć** zorganizowana przez Oddziałowe Biuro Badań Historycznych Instytutu Pamięci Narodowej w Poznaniu. W gronie ponad dwudziestu prelegentów, którzy wystąpili w trakcie obrad, znalazło się wielu nauczycieli, dziennikarzy, założycieli/członków lokalnych stowarzyszeń, organizacji, fundacji, pracowników instytucji oświatowo-kulturalnych i innych. Wielu z zaproszonych gości z powodzeniem realizuje podwójną funkcję historyków regionu, w którym zamieszkują, oraz aktywistów pamięci.

Uroczyste Walne Zebranie Członków PTPN

13 lutego 2020 r. miało miejsce Uroczyste Walne Zebranie Członków PTPN. Zebranie otworzył prezes PTPN prof. UAM dr hab. Andrzej Gulczyński, który przybliżył uczestnikom najważniejsze wydarzenia z roku 2019, a także opowiedział o najbliższych planach na działalność Towarzystwa. Następnie zostały wręczone dyplomy powołujące nowych członków PTPN. Uroczyste Walne Zebranie swoją prelekcją pt. *Leśnictwo w wielkopolskim skarbcu dziedzictwa* uświetnił prof. dr hab. Władysław Chałupka. Wykła-

dowi towarzyszyła wystawa dotycząca dziedzictwa lasów i leśnictwa, a także działalności prof. Józefa Paczoskiego – członka PTPN, badacza lasów i twórcy fitosocjologii. Ekspozyty pochodziły ze zbiorów PTPN oraz Muzeum Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, a jednym z nich był fotel należący do Profesora. Wystawa przygotowana została przez pracowników Biblioteki PTPN. Posiedzenie zakończono muzycznym akcentem pt. *W jubileuszowym nastroju*, przygotowanym przez, obchodzącą w tym roku swe stulecie, Akademię Muzyczną im. Ignacego Jana Paderewskiego w Poznaniu. W programie znalazły się m.in. utwory patrona Uczelni.

Prof. Tadeusz Janicki odbiera nominację z rąk przewodniczącego wydziału prof. Tomasza Jurka i prezesa prof. A. Gulczyńskiego. Fot. Krzysztof Staszewski

Sukcesy członków PTPN

Członkowie PTPN stanęli na czele komitetów naukowych Polskiej Akademii Nauk: prof. Tomasz Schramm został przewodniczącym Komitetu Nauk Historycznych, prof. Kazimierz Iłski przewodniczącym Komitetu Nauk o Kulturze Antycznej, prof. Tomasz Szwaczkowski przewodniczącym Komitetu Nauk Zootechnicznych i Akwakultury. Natomiast prof. Jaromir Jeszke został wybrany na wiceprzewodniczącego Komitetu Historii Nauki i Techniki, a prof. Marian Gorynia na członka Prezydium Komitetu Nauk Ekonomicznych.

Przewodnicząca Wydziału Filologiczno-Filozoficznego PTPN prof. Ewa Nowak została wybrana na przewodniczącą grupy zadaniowej Moral Development and Education w American Educational Research Association (AERA), natomiast prof. Roman Słowiński z Wydziału Informatyki i Telekomunikacji PP zajął 1. miejsce w Polsce i 411. na świecie w 2020 Computer Science and Electronics Ranking, rankingu obejmującym 1000 najlepszych naukowców w dziedzinie informatyki i elektroniki na świecie.

Dwoje członków PTPN zostało docenionych w szczególny sposób: prof. Hanna Suchocka została laureatką Nagrody Jana Nowaka-Jeziorańskiego, a prof. Tomasz Jasiński został wyróżniony tytułem i odznaką „Zasłużony dla Miasta Poznania” nadanym przez Radę Miasta Poznania.

Członkowie PTPN rektorami

Członkowie PTPN zostali rektorami poznańskich uczelni. Ponownie stanowisko to powierzono prof. Andrzejowi Tykarskiemu (Uniwersytet Medyczny im. Karola Marcinkowskiego), prof. Dariuszowi Wielińskiemu (Akademia Wychowania Fizycznego im. Eugeniusza Piaseckiego), prof. Maciejowi Żukowskiemu (Uniwersytet Ekonomiczny). Natomiast nowym rektorem Uniwersytetu Przyrodniczego został prof. Krzysztof Szoszkiewicz. Serdecznie gratulujemy i życzymy dalszych sukcesów!

W nauce musi nastąpić zmiana

O konieczności podniesienia rangi polskich publikacji, projekcie Centrum Dziedzictwa Wielkopolski, wykładach otwartych i wydawanych książkach opowiada prezes Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk, profesor Andrzej Gulczyński.

Barbara Kowalewska: Jak przebiega teraz, w czasie kwarantanny praca w PTPN?

Andrzej Gulczyński: Spadło to na nas dość nieoczekiwanie. Szybkie przygotowanie miejsc do pracy zdalnej, zamknięcie biblioteki, odwołanie zaplanowanych spotkań. Potem już zamknięcie na dobre naszych biur i wyznaczenie dyżurów. Wiele spraw można naprawdę załatwiać zdalnie. Niemal normalnie funkcjonuje nasze wydawnictwo, trwają prace redakcyjne, korekty, prowadzimy dystrybucję książek.

B.K.: Czy wykłady otwarte dla mieszkańców Wielkopolski zostały zawieszone?

A.G.: Pierwszy wykład odwołaliśmy, ale już kolejne, te z cyklu „Poznański sposób na niepodległość”, odbywają się online. Chcemy utrzymać rytm – dwa razy w miesiącu. Poprzedni cykl dotyczył walki o niepodległość, obecny ma na celu przybliżenie, w jaki sposób spożytkowaliśmy odzyskaną przed stu laty suwerenność: jak powstawały szkoły i uczelnie, jak funkcjonowały teatry i wydawnictwa, jak rozwijała się kultura w Wielkopolsce. Pierwszy wykład online poświęcony był architekturze zachodnich kresów Rzeczypospolitej. Doktor Szymon Piotr Kubiak, pracownik Akademii Sztuki w Szczecinie i tamtejszego Muzeum Narodowego, opowiadał o powstawaniu dworców kolejowych w związku z Powstaniem Wielkopolskim. W połowie kwietnia natomiast profesor Damian Szymczak z Wydziału Historii UAM przypomniał przybyś z Galicji, którzy uczestniczyli w odbudowie struktur sądownictwa i szkolnictwa, stawiając pytanie, czy faktycznie potrzebna była w Wielkopolsce ich pomoc. Planujemy też wykłady prof. Przemysława Matusika o fenomenie „Kroniki Miasta Poznania” i prof. Piotra Okulewicza o wielkopolskiej sanacji. A potem może już w naszej pięknej sali wykłady profesorów Olgierda Kieca o ewangelikach i Rafała Witkowskiego o Żydach, prof. Sławomira Kamońskiego z Bydgoszczy o przemyśle i prof. Wojciecha Morawskiego z Warszawy o bankach, wszystko oczywiście w czasach II Rzeczypospolitej.

B.K.: Do jakiego odbiorcy skierowane są te wykłady?

A.G.: Tak jak wtedy, gdy spotykaliśmy się w siedzibie PTPN, naszymi odbiorcami jest poznańska inteligencja, w tym seniorzy, ale też studenci i młodzież szkolna. Obserwujemy nawet wzrost liczby słuchaczy i mamy nadzieję, że stwarza to szansę na trwałe

otwarcie się na nowe kanały przekazu informacji i odbiorców, przede wszystkim tych młodszych. Informacje o wykładach zdalnych są umieszczane również na stronie internetowej PTPN, a same wykłady tutaj.

B.K.: Przed jakimi wyzwaniem stoi teraz Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk?

A.G.: Przygotowaliśmy program działania na dziesięć lat do przodu. Teraz spokojnie go realizujemy. Dostrzegliśmy, że działalność naukowców skupia się coraz bardziej na uczelniach, do tego w kręgach swoich dyscyplin wielu z nas poddaje się bezrefleksyjnie parametryzacji. PTPN ma być po pierwsze miejscem interdyscyplinarnej dyskusji, po drugie skupiać się na regionie i to zarówno jako przedmiot badań, jak i oddziaływania. Parametryzacja promuje nie tylko publikacje w językach obcych, głównie angielskim, ale i zagraniczne oficyny. To stawia polskie czasopisma naukowe i wydawnictwa w bardzo niekorzystnej sytuacji. Dotknęło to niestety również nas. Jako członek Rady Towarzystw Naukowych przy Prezydium PAN i Forum Porozumiewawczego prezesów najważniejszych polskich towarzystw naukowych uczestniczyłem w przedstawieniu apeli o zmianę punktacji, żeby podnieść rangę czasopism polskich. Jeśli taka sytuacja będzie trwała dalej, zaniknie polski język naukowy. A bez niego nie da się na przykład popularyzować nauki.

B.K.: Ale czy Towarzystwo ma jakieś inne narzędzia motywowania naukowców do podejmowania tematów lokalnych?

A.G.: Tak, staramy się na różne sposoby wzmacniać przekonanie, że badania nad regionem są konieczne i wartościowe. Dzięki współpracy z Marszałkiem realizujemy po raz kolejny konkurs na najlepszą publikację o Wielkopolsce. Chcemy pokazywać, że prace badawcze dotyczące regionu też są potrzebne, ważne i mogą zostać docenione.

B.K.: Jakie inne inicjatywy na rzecz Wielkopolski podejmuje obecnie Poznańskie Towarzystwo Przyjaciół Nauk?

A.G.: Rozpoczęliśmy realizację projektu o nazwie „Centrum Dziedzictwa Wielkopolski”. Jest to platforma współpracy pomiędzy naukowcami z różnych dyscyplin, regionalistami i różnymi instytucjami. Przedmiotem naszej troski jest region, zarówno jego tradycja, jak i dzień dzisiejszy. Może do tej nazwy do-

damy jeszcze „rozwój”. W pierwszej kolejności chcemy jednak umocnić ten jeden aspekt – dziedzictwo. Już w poprzednich latach organizowaliśmy spotkania i dyskusje z ludźmi z różnych dziedzin, zarówno naukowcami, jak i mieszkańcami regionu. W ramach cyklu „Wielkopolskie miasta i powiaty” podtrzymujemy więzi regionalne – zorganizowaliśmy spotkania z osobami wywodzącymi się z Kościana, Gostynia i Jarocina. W marcu i kwietniu mieli u nas gościć pleszewianie i leszczyniaczy, ale epidemia na to nie pozwoliła. Akcja ta obejmuje nie tylko spotkania, ale i badania, wystawy, wydawnictwa. W ubiegłym roku, dzięki wsparciu Urzędu Marszałkowskiego i Fundacji Zakłady Kórnickie zorganizowaliśmy cykl o nazwie „Dziedzictwo Wielkopolski”. Obejmował on wykłady poświęcone m.in. początkom chrześcijaństwa, muzyce, gwarze, wydawnictwom, dziedzictwu Żydów wielkopolskich. Dotarliśmy w ten sposób do Gostynia, Kościana, Jarocina, Pleszewa, Wrześni i Piły. W Poznaniu natomiast zorganizowaliśmy kilka wykładów i warsztatów prowadzonych przez specjalistów z wielu dziedzin, którzy przybliżyli sposoby docierania do różnych źródeł, korzystania z kartotek, metryk, map. Co do drugiego akcentu naszej działalności, to podjęliśmy się przebudowy księgozbioru biblioteki, tworząc dział regionalny, żeby łatwiej można było dotrzeć do potrzebnych opracowań i źródeł. Nie ulega wątpliwości, że nasze zbory są prawdziwym skarbem narodowym, ale chcemy, aby stały się naprawdę warsztatem pracy regionalisty.

B.K.: Sukcesem zakończył się udział członków PTPN w konkursie na opracowanie koncepcji Wielkopolskiego Szlaku Pracy Organicznej, ogłoszonym przez Urząd Marszałkowski.

A.G.: Historycznie działalność PTPN zawsze była związana z pracą organiczną. Towarzystwo jest żywym pomnikiem tej idei. Zakładamy, że przerastający całą tkankę Wielkopolski szlak będzie miał swoje centrum, swego rodzaju mózg, właśnie w PTPN. Tu chcemy informować o Wielkopolsce, ważnych dla nas ideach i wartościach. Myślimy też, że warto w naszym gmachu uruchomić muzeum wewnątrz mieszczańskich. W Wielkopolsce mamy piękne muzea ziemiaństwa (Dobrzyca) czy rolnictwa i wsi (Szreniawa, Lednogóra), natomiast dziedzictwo inteligencji i mieszczań wydaje się jak dotąd niedocenione w muzealnictwie, a artefakty do stworzenia takiego wystawiennictwa mamy i zbierzemy.

B.K.: Jakie prace publikuje w ostatnim czasie PTPN? Czy są wśród nich książki dla czytelnika niebędącego naukowcem?

A.G.: Ważny nurt wydawniczy to publikacje związane z organizowanymi przez nas regularnie konferencjami interdyscyplinarnymi. Wskazałbym tu konferencje organizowane przez historyków sztuki,

Prof. A. Gulczyński w dniu obchodów setnej rocznicy powstania Uniwersytetu Poznańskiego

które dedykowane są profesor Alicji Karłowskiej-Kamzowej. Organizujemy też, a potem wydajemy materiały z konferencji rocznicowych. Do takich należą książki *Wielkie nadzieje, wielkie rozczarowania. Ład wiedeński a europejska wspólnota*, będąca pokłosiem konferencji zorganizowanej w dwusetną rocznicę zakończenia kongresu wiedeńskiego, czy *Jak Dąbrowski do Poznania... Rozważania w 210. rocznicę przybycia gen. Jana Henryka Dąbrowskiego i Józefa Wybickiego do stolicy Wielkopolski*. Tu przypomnę, że zainicjowaliśmy organizowanie inscenizacji tego wydarzenia. Mam nadzieję, że i w tym roku w listopadzie, dzięki zaangażowaniu Wielkopolskiego Muzeum Niepodległości, znów spotkamy się na Starym Rynku. Z działalnością wspomnianego Centrum Dziedzictwa Wielkopolski związane są dwie serie historyczne: „Wielkopolska Dawniej i Dziś” oraz „Dziedzictwo Wielkopolski”. W tej drugiej serii wydaliśmy ostatnio pozycję *Pleszew w późnym średniowieczu i u progu epoki nowożytnej* autorstwa Adama Kozaka. To fascynująca opowieść o dziejach tego miasta, pozwalająca na spacer po ulicach, zagłębienie do mieszkań, uczestnictwo w codziennych i uroczystych wydarzeniach, obserwowanie dobrych i niecných zachowań mieszkańców tego miasta, przyglądanie się nazwiskom, które nosili i kontaktom, jakie utrzymywali.

B.K.: Wydawnictwo PTPN znane jest z wielu prac filologicznych. Co w tym zakresie można polecić czytelnikom?

A.G.: Zaczęlbym od publikacji wyników badań nad mową Wielkopolan. Prof. Jerzy Sierociuk wydaje czasopismo „Gwary Dziś” oraz serię pod tym tytułem. Wydajemy również monografie oraz słowniki języka i kultury poszczególnych powiatów. Warto wymienić też ostatnio opublikowaną edycję źródłową przedwojennej książki Jolenty Brzezińskiej *Nieznajomi*. Książki te w regionie są rozchwytywane. Serią, do której mogą zajrzeć pasjonaci literatury jest „Polemika Krytycznoliteracka” prowadzona przez prof. Sylwię Panek. Obejmuje już 17 tomów i jest zapisem dyskusji literaturoznawców o książkach często znanych nam wszystkim, bo należących do klasyki literatury polskiej. Mamy tu do czynienia z prezentacją nie jednej interpretacji, ale ze zderzeniem różnych poglądów na temat wybranych pozycji. Seria zbiera te różne głosy w jedno, „ponieważ muszą być czytane razem”, jak twierdzą autorzy cyklu. Warto tu wymienić ostatnie pozycje z 2019 roku: *Spór o „Granice” Zofii Nałkowskiej* autorstwa Lucyny Marzec czy *Spo-ry o „Kamienie na szaniec” Aleksandra Kamińskiego* pod redakcją Sylwii Karolak. Ciekawą pracą dla poznaniaków może być *Teatr poznański w podróży (1870–1900)* Krzysztofa Kurka, pozycja dająca opis oddziaływania Teatru Polskiego na zagrożonej germanizacją prowincji, przybliżająca koloryt epoki i kontekst społeczny, w którym działały zespoły teatralne.

B.K.: A pozycje dotyczące współczesnej rzeczywistości?

A.G.: Osoby związane z biznesem lub zainteresowane jego związkami z dyplomacją zachęcam do sięgnięcia po książkę Marcina Leszczyńskiego *Międzynarodowe public relations jako narzędzie konkurencyjności gospodarki*. To monografia, która pokazuje, jak różne style utrzymywania relacji międzynarodowych przez organizacje rządowe i pozarządowe wpływają na wymianę produkcji i usług oraz pozycję danego kraju na arenie międzynarodowej. Ciekawa jest również praca zbiorowa *Ekonomia informacji* pod redakcją Przemysława Deszczyńskiego. W ośmiu rozdziałach przedstawiono autorską interpretację ekonomii informacji w kontekście problematyki naukowej, którą od wielu lat zajmują się pracownicy poznańskiego Uniwersytetu Ekonomicznego.

B.K.: W jaki sposób, pana zdaniem, obecna sytuacja prawna, zmiany klimatyczne czy epidemia mogą wpłynąć na decyzje badawcze podejmowane w środowisku naukowym?

A.G.: Już teraz Forum Porozumiewawcze prezesów towarzystw naukowych i władze Polskiej Akademii Umiejętności wyraziły swoje stanowisko, zwracając uwagę na systematyczny wzrost nieufności polskiego społeczeństwa wobec wyników badań naukowych,

spowodowany agresywną propagandą środowisk anty- i pseudonaukowych, a także brakami w podstawowej edukacji. Uważam, że naukowcy powinni bardziej zdecydowanie przeciwdziałać zawłaszczaniu państwa. Obecna sytuacja polityczna sprzyja upowszechnianiu pseudonaukowych wypowiedzi i prawd. To ważny moment, by zastanowić się na nowo, czym jest prawo i jak stworzyć instrumenty ochrony demokracji, praw człowieka, gwarancji zgodnego współżycia, ale i prowadzenia badań. W nauce musi nastąpić przewartościowanie i zdecydowany powrót do doceniania wartości, a nie liczenia punktów. Właśnie towarzystwa naukowe powinny upowszechniać taki pogląd, wskazywać wartości. Igdy widzimy tak duże podziały w narodzie, warto skupić się na najbliższym otoczeniu, na społecznościach lokalnych. Ale region to tylko jeden aspekt naszej działalności. Drugim – jak wspomniałem – jest interdyscyplinarność, szerokie wieloaspektowe spojrzenie na dotykające nas problemy. To jednak sprawa na odrębną rozmowę.

Wywiad przeprowadzony został przez Barbarę Kowalewską i opublikowany na portalu internetowym „Kultura u podstaw” (<https://kulturaupodstaw.pl>).

■ ■ ■

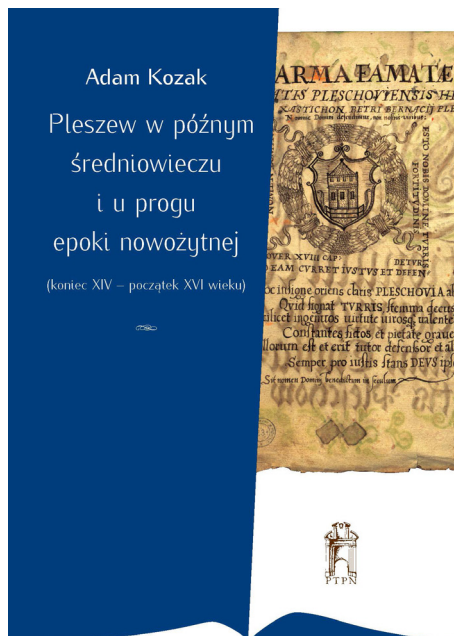
Z żałobnej karty

W ciągu ostatnich miesięcy opuściło nas kilku zasłużonych członków, których wspominamy poniżej:

- **Prof. dr hab. Wiesław Awedyk** – językoznawca, członek Komisji Językoznawczej;
- **Prof. dr hab. Andrzej Brencz** – etnograf, członek Komisji Etnograficznej, Sekretarz Komisji Etnograficznej w latach 1982-1991;
- **Prof. dr hab. Zdzisława Krążyńska** – językoznawca i historyk języka, członek Komisji Językoznawczej;
- **Prof. dr hab. Edmund Kozal** – zootechnik, członek Komisji Nauk Rolniczych, Sekretarz Komisji Nauk Rolniczych w latach 1984-1987;
- **Prof. dr hab. Maciej Zieliński** – prawnik, członek Komisji Prawniczej;
- **dr Zofia Walkiewicz** – geolog, członek Komisji Geograficzno-Geologicznej;
- **dr inż. Janina Lisiecka-Frąszczak** – członek Komisji Automatyki i Informatyki.

■ ■ ■

NOWOŚCI WYDAWNICZE PTPN

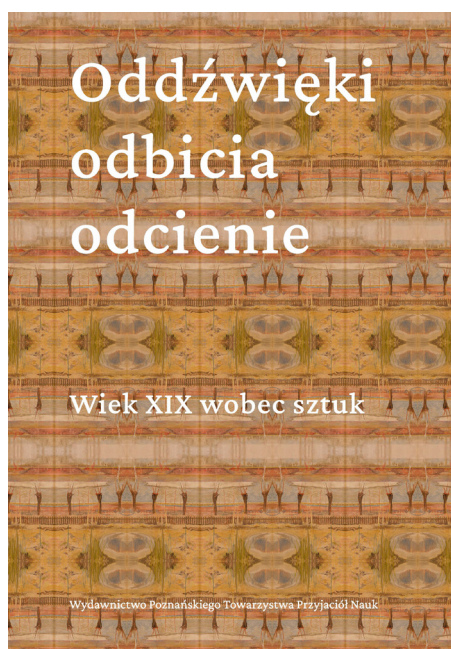
Adam Kozak, *Pleszew w późnym średniowieczu i u progu epoki nowożytnej* (koniec XIV – początek XVI w.).

Książka traktuje o historii Pleszewa, wielkopolskiego miasta, które na przełomie średniowiecza i nowożytności było średniej wielkości miastem prywatnym (około 600-900 mieszkańców), położonym w ówczesnym powiecie kaliskim na uboczu głównych szlaków handlowych. W pracy omówiono m.in. potencjał gospodarczy Pleszewa (na tle innych miast Wielkopolski), kontakty miasta oraz mieszczan z bliższym i dalszym otoczeniem, omówiono ustrój i władze miejskie. W pracy wiele miejsca poświęcono dziedzicom miasta wywodzącym się z rodów Doliwów, Pałuków, Zarembów i Toporów. Publikacja została sfinansowana dzięki dotacji z Muzeum Regionalnego w Pleszewie.

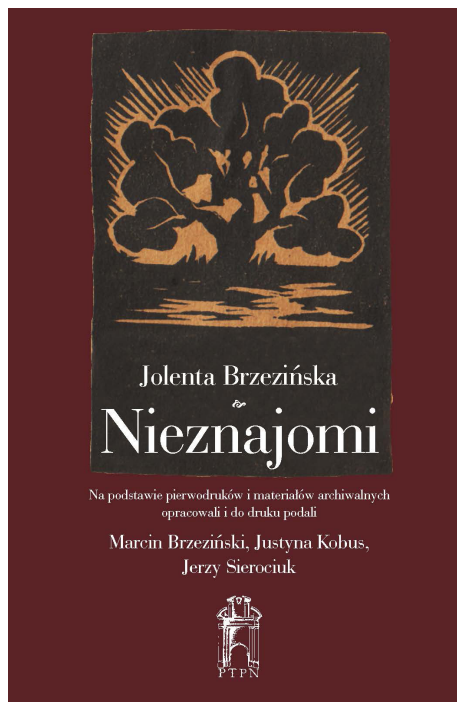
Błażej Osowski, *W kuchni u pleszewian. Słownik języka i kultury mieszkańców powiatu pleszewskiego*.

Publikacja powstała dzięki współpracy I Liceum Ogólnokształcącego im. Stanisława Staszica w Pleszewie i Pracowni Dialektologicznej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Życzliwego wsparcia tym instytucjom udzieliły Starostwo Powiatowe w Pleszewie oraz Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej UAM. Leksyka prezentowana w słowniku pochodzi z 22 miejscowości. Punkty badawcze rozłożone są równomiernie na terenie całego powiatu pleszewskiego i pochodzą ze wszystkich 6 gmin do niego należących. Uwzględnienie w niniejszej publikacji Jarocina, Kotlina i Witaszyc leżących na terenie powiatu jarocińskiego stanowi cenne uzupełnienie, ponieważ pomiędzy poszczególnymi zespołami gwar wielkopolskich nie ma ostrych podziałów, a cechy językowe płynnie przechodzą jedno w drugie. Publikacja ukazała się w serii *Wielkopolskie słowniki regionalne*, której celem jest prezentacja słownictwa w ujęciu tematycznym. Słownik gromadzi czasowniki, przymiotniki, liczebniki itd. związane z kuchnią jako miejscem przyrządzania pokarmów. Związek ten niekiedy jest oczywisty, innym razem wynika ze specyficznego kontekstu.

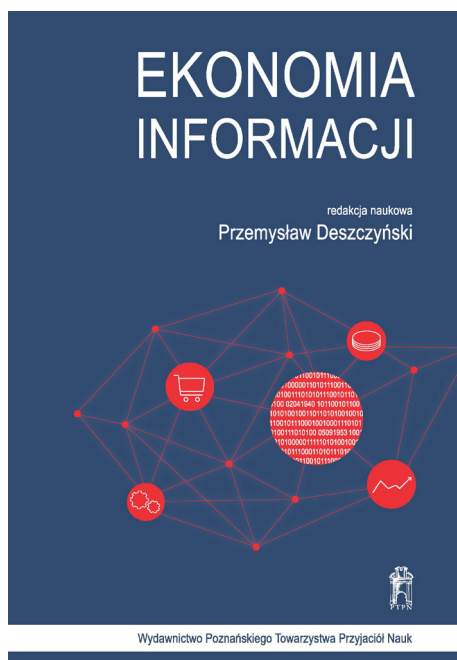
Oddźwięki – odbicia – odcienie. *Wiek XIX wobec sztuk*, red. Alina Borkowska-Rychlewska, Radosław Okulicz-Kozaryn, Arkadiusz Krawczyk, Karolina Karpińska.

Książka jest pokłosiem konferencji naukowej, zorganizowanej przez Zakład Literatury Romantyzmu, Zakład Literatury Pozytywizmu i Młodej Polski Instytutu Filologii Polskiej UAM. Przedmiotem rozważań jest refleksja nad wzajemnym oświecaniem się sztuk w XIX wieku. Perspektywa związków między sztukami prowadzi do „czytania” na nowo i w szerokich kontekstach miejsc zbliżeń między sztukami. Jak stwierdziła prof. KUL dr hab. Beata Obsulewicz-Niewińska: „Książka [...] jest znakomitą uzupełnieniem studiów nad dziewiętnastowiecznością i inspiracją dla: kulturoznawców, muzykologów, literaturoznawców, historyków i teoretyków literatury, historyków, filozofów sztuki i antropologów, historyków sztuki, muzealników, a nawet... angelologów”.

Jolenta Brzezińska, *Nieznajomi*, na podstawie pierwodruków i materiałów archiwalnych opracowali i do druku podali Marcin Brzeziński, Justyna Kobus, Jerzy Sierociuk.

Na tablicy pamiątkowej na słupku parkanu otaczającego dom przy ulicy Stanisława Kuczmierowicza 2 w Czempiniu, gdzie mieszkała Jolenta Brzezińska, widnieją słowa: „Wprowadziła gwarę wielkopolską do literatury”. Z perspektywy czasu należy jednak przyznać, że Jej zasługi są znacznie większe. Wszak język stanowiący nośnik niematerialnego dziedzictwa kulturowego oraz samo dziedzictwo – jak kultura, tradycje, obyczaje – są znacznie trudniejsze do zachowania niż obiekty „namacalne”. Dziś, w dobie globalizacji, panuje w Polsce tendencja do zanikania gwar. Tym większą wartość ma każde świadectwo o istnieniu terytorialnych odmian języka polskiego. To prawdziwe szczęście, że na Ziemiach Czempinińskich znalazła się pani Jolenta, która owo świadectwo nam pozostawiła. Gwara jest ściśle powiązana z kulturą ludową, więc dorobek Jolenty Brzezińskiej stanowi także prawdziwą skarbnicę wiedzy o naszej historii. Kwestia szacunku do kultury i języka ludowego jest wyrazem szacunku do dziedzictwa narodowego. Pani Jolenta bez wątpienia miała tego świadomość, o czym świadczą słowa spisane w tej książce. Przez całe życie, wraz z mężem Józefem, poświęcała się szeroko rozumianej kulturze i sztuce, w szczególności jednak interesowała się językiem, którym posługiwali się mieszkańcy Czempinia, gdzie mieszkała, Leszna, Kościana, Krobi oraz okolic Wolsztyna.

***Ekonomia informacji*, red. Przemysław Deszczyński.**

Praca składa się z ośmiu rozdziałów. W każdym z nich przedstawiono autorską interpretację ekonomii informacji w kontekście problematyki naukowej. W rozdziale pierwszym dokonano konceptualizacji pojęcia ekonomii informacji. Obejmuje ona genezę ekonomii informacji, autorską definicję oraz podstawy metodologiczne. W kolejnych trzech rozdziałach dominują już aspekty wynikające z praktyki życia gospodarczego, które też wiele wnoszą do dorobku z zakresu teorii ekonomii informacji. W kolejnym rozdziale podjęta została próba analizy stanu obecnego i perspektyw komunikowania wewnętrznego w kontekście rozwoju ekonomii informacji. Część drugą poświęcono niezwykle istotnym problemom z punktu widzenia interesów politycznych, gospodarczych i społecznych naszego państwa, a także szeroko rozumianego bezpieczeństwa, które – jak wykazują badania naukowe i praktyka życia politycznego ostatnich lat – staje się kluczowe dla zdecydowanej większości obywateli nie tylko w Polsce, ale również na całym świecie.

W ramach serii *Polemika Krytycznoliteracka w Polsce* pod redakcją Sylwii Panek zostało już opublikowane 17 tytułów.

Obok zaprezentowano dwa z nich: tom 16, autorstwa Lucyny Marzec, *Spór o Granicę Zofii Nałkowskiej* oraz tom 17, autorstwa Marii Jolanty Olszewskiej, *Spór o przyszłość literatury polskiej, czyli polemiki ze Stefanem Żeromskim po jego odczycie „Literatura a życie polskie”*. Publikacje zostały sfinansowane w ramach programu Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego pod nazwą „Narodowy Program Rozwoju Humanistyki” w latach 2017-2021.

